

Nedskärningen av försvaret – En konsensusdemokrati eller ett säkerhetspolitiskt beslut?

*En kvalitativ studie om svensk konsensuspolitik från regeringen Palme till
regeringen Löfven*

Abstrakt

Uppsatsen behandlar den svenska konsensusdemokratin där nedskärningen av det svenska försvaret utgör forskningsproblemet. Uppsatsen belyser konvergensen inom den politiska sfären i ett syfte att söka en förståelse för fenomenet. Det empiriska underlaget består av regeringspropositioner vilka behandlar försvarsbesluten och uppsatsens teoretiska ramverk utgörs av Ken Booths kritiska säkerhetsstudier, Critical Security Studies. Studien skildrar hur de politiskt eniga partierna systematiskt och återkommande fattar beslut om att skära ned det svenska försvaret. Analysen skildras utifrån kritisk diskursanalys och resultatet ger ett stimulerande svar till den inledande frågeställning och sedermera det empiriska materialet. Den svenska säkerhetspolitiken och den politiska enigheten bland regeringspartierna baseras därmed på den ideologiska uppfattningen om att, militära medel som enda maktfaktor inte främjar mänsklig säkerhet.

Nyckelord: Konsensusdemokrati, mänsklig säkerhet, identitet, frigörelse, samhälle

Antal tecken: 71987

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Syfte och problemformulering.....	4
1.2. Begreppsförklaring.....	5
1.3. Disposition.....	6
2. Teori	7
2.1. Critical Security Studies – Vad innehåller namnet?.....	8
2.2. CSS och mänsklig säkerhet.....	9
2.3. Teoretisk diskussion.....	11
3. Metod	14
3.1. Critical Discourse Analysis.....	14
3.2. Metodologisk diskussion.....	15
3.3. CDA i praktisk utformning.....	17
3.4. Material och Avgränsning.....	18
4. Analys	19
4.1. Sveriges militära utgifter.....	19
4.2. Konsensualism och mänsklig säkerhet år 1981 och -87.....	21
4.3. Fortsatt nedskärning, frigörelse och identitet år 1990 – 2000.....	24
4.4. Gemensam säkerhet år 2004, 2009 och 2015.....	27
5. Slutsats	31
6. Reflektion	33
7. Käll- och litteraturförteckning	34

1. Inledning

“ A consensual democracy (...) a liberal democratic state characterized by a low level of opposition to the framework of rules and regulations for the resolution of political conflict within that state ”¹

Citatet ovan definierar den tematik som gestaltar mitt arbete. Den konsensuspolitik som har rått i Sverige sedan 1917-1921², är en del av det demokratiska samhället och kan således anses vara ett normativt synsätt för hur politik bedrivs i landet. Detta har lett fram till en överenskommelse vad gäller den svenska nedskärningen av försvaret. Sverige, Norge, Danmark och Finland har samtliga genomfört eller genomför förändringar kring sin försvarsmakt, något som utökats efter kalla krigets slut. Det som föranlett intresset för konsensusdemokratin i Sverige, är att den svenska nedskärningen av försvaret, i många kategorier är av en större kvantitet jämfört med grannländerna.³ Norge och Danmark påbörjade dock sin reformering, där tendenserna likställs med den som genomförs i Sverige, något tidigare.⁴ Finland å sin sida fokuserar på en kontinuerlig utveckling, vilket kortfattat innebär att den radikala förändring vi ser i fallet med Norge, Danmark och Sverige, inte låter sig genomföras i deras fall.⁵ Det är dessutom viktigt att poängtera, att Norge och Danmark är medlemmar i NATO och att deras omstrukturering kan bero på en förändrad agenda och kan således skilja sig till karaktär och avsikt.

Min studie omfattas huvudsakligen av en kvalitativ analys av den svenska nedskärningspolitiken, vilket i det här fallet, tar sin början år 1981 och avslutas år 2015. I den inledande analysen kommer en kvantitativ metod tillämpas för att, genom en graf, förtydliga mitt resonemang. Vidare belyser detta kapitel uppsatsens frågeställningar och syfte samt ett avsnitt om begreppsförklaring. I det efterföljande kapitlet presenteras den valda teorin och sedermera val av metodik. Studien behandlar främst den svenska konsensuspolitiken och berör således inte diskursen om svensk nedrustning som sådan. Konvergensen för beslutsfattande inom den politiska arenan är därmed det huvudsakliga undersökningsområdet

---

¹ Elder Neil, Thomas H. Alastair, Arter David *The Consensual Democracies? The Government and Politics of the Scandinavian States*, Billing & Sons Limited, Worcester, 1988.

² Elder, Thomas, Arter, sid. 11.

³ FOI-R-1577-SE, sid 13.

⁴ FOI-R-1577-SE, sid 13-14.

⁵ FOI-R-1577-SE, sid 14.

och att söka en förståelse för problematiken är i sig kärnan. Forskningsområdet kring svensk nedrustning är väl dokumenterat, bland annat genom forskare- och författarna Wilhelm Agrell, Bengt-Göran Bergstrand och Ove Bring.⁶ Det bör tilläggas att specifika studier i nedskärnings-konvergensen, tämligen är få, och på så sätt kan mitt arbete bidra till den redan befintliga forskningen.⁷

1.1. Syfte och problemformulering

Det som gör Sverige till ett exceptionellt fall är som ovan nämnt den rådande konsensuspolitiken kring nedskärningen av försvaret. Nedskärningen har pågått allt sedan slutet av 1970-talet.⁸ Under kalla kriget och året 1981 gick en sovjetisk ubåt på grund strax utanför Örlogshamnen i Karlskrona och några månader senare tillträdde Palmekommissionen, där ett inledde arbete mot ett gemensamt nedrustningsprogram för världens länder påbörjades.⁹ Nedrustningsprogrammet utgör därav startskottet för den studien. Uppsatsen ämnar söka en förståelse och till viss mån en förklaring till den ovan nämnda nedskärningspolitik som Sverige har bedrivit. Syftet är i synnerhet att belysa konsensusdemokratien och öka förståelsen för hur det säkerhetspolitiska beslutet stämmer överens, utifrån ett mänskligt säkerhetsperspektiv. Således lyder min frågeställning:

Hur kan vi tolka den svenska nedskärningspolitiken utifrån critical security studies kärnbegrepp; mänsklig säkerhet?

Det finns, som ovan nämnt, redan betydande forskning kring det svenska försvarets nedrustning, omformatiering och utveckling.¹⁰ Dock ter det sig som att forskning kring de bakomliggande orsakerna av att politiska beslut fattas, helt enkelt saknas. På förekommen anledning är det sporren och utgångspunkten för min egen forskning. Därav ämnar jag, rikta fokus på de bakomliggande orsakerna till de politiskt eniga besluten kring nedskärningen av det svenska försvaret. Avsikten är att i tämligen stor utsträckning söka en förståelse för

---

⁶ Se verk som; Bergstrand *Svenska försvarssatsningar under åren 1947-2009*, Bring *Neutralitetens uppgång och fall – eller den gemensamma säkerhetens historia*.

⁷ Agrell Wilhelm *Fredens illusioner*, Atlantis, Stockholm, 2010.

⁸ Agrell, sid. 36-37.

⁹ Björkgren Hans, Nilsson Bertil *Gemensam säkerhet – Ett program för nedrustning, Rapporten från den oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor*, Tidens förlag, Stockholm, 1982.

¹⁰ Se bland annat forskare som; Agrell Wilhelm, Pallin Krister och Wieslander Hans.

fenomenet och bringa samman diskussionen. Hur jag kommer att tackla problemet motiveras något uttryckligare i de efterföljande kapitlen.

1.2. Begreppsförklaring

Konsensualism är ett begrepp som återfinns i Elders m.fl. forskningsarbete och rör regeringarnas förfaringsätt att bedriva politik i Skandinavien, således är inte konsensus demokratin som sådan unik för Sverige utan återfinns som nämnt bland länderna i Norden.¹¹ Definitionen av konsensusdemokrati kan förklaras utifrån tre dimensioner; där den första dimensionen syftar till citatet som inleder kapitlet, där den liberala demokratiska staten, karaktäriseras genom dess respekt och förhållningssätt till regler inom den politiska sfären. Den andra dimensionen rör karaktären och intensiteten av politiska skillnader, hur dessa uppkommer och hanteras utifrån konsensuskonceptet. Slutligen centrerar den tredje dimensionen sig på funderingen kring koalitions bildande partier, som primärt grundar sig på meningsskiljaktigheter och eftersträvan att söka en förändring.¹²

Det som gör detta till ett intressant faktum är, avsaknaden av allierande sub-grupper och det icke-existerande tillvägagångssättet att tillgripa våld för att uppnå politiska mål.¹³ Faktum är att det, helt är frånvarande i Skandinavien menar Elder, Thomas och Arter. Dessa aspekter genererar en ideologisk syn på säkerhet som kan uppnås genom total överenskommelse, eller snarare genom en tyst och accepterad sådan.¹⁴

Nedskärning är det huvudsakliga begreppet i min uppsats och används genomgående i uppsatsen. En förklaring av begreppet syftar till att öka förståelsen. För att tydliggöra detta kommer nedskärning att jämföras med begreppet nedrustning, där avsikten är att belysa skillnaderna mellan de snarlika begreppen. Avslutningsvis vill jag förenkla för läsaren genom att på ett konkret sett förklara hur jag använder mig av begreppen *konsensualism* och *nedskärning*.

---

¹¹ Elder, Thomas, Arter, sid. 11 och 100-101.

¹² Elder, Thomas, Arter, sid. 10.

¹³ Elder, Thomas, Arter, sid. 12.

¹⁴ Elder, Thomas, Arter, sid. 12-13.

Nedrustning syftar på en process för att minimera kvantiteten av utgifter och storlek på landets väpnade styrkor. Vilket innebär att minska antalet befintliga vapen, genom försäljning eller demolering samt att successivt avskaffa förutsättningarna för tillverkning av nya vapen. Det innebär även att man på ett effektivt sätt demobiliserar militär personal och finner nya arbetsuppgifter för dessa, samt att integrera personalen i det civila samhället. Ur den säkerhetspolitiska aspekten är en total nedrustning inte realistiskt och då regleras istället vapenkontrollen men dessa genererar inte en total nedrustning av befintliga vapenarsenaler.¹⁵

Nedskärning syftar i sin tur på en förminskad ekonomisk budget, vilket kan bidra till omfördelningar av resurser, omstruktureringar i företag eller organisationer och bristande ekonomiska förutsättningar för att kunna lösa uppgifter. Nedskärning är dessutom en förenklad term, som kan återfinnas i en rad olika konstellationer utöver försvarsrelaterade ändamål såsom vid diskussioner rörande företags försämrade utgångsläge.

Min avsikt är, som ovan påpekat, att enbart behandla begreppen nedskärning och konsensualism, då nedrustningsdiskursen i sig är ett eget forskningsområde. Konsensualism kommer att behandlas som ett normativt synsätt på hur debatten kring nedskärningen har förlöpt genom försvarsbesluten, där begreppet används för att styrka hypotesen nedan. Nedskärningsbegreppet kommer att användas i syfte att påvisa mitt grundantagande om att en minimering av försvarsmakts budget är ett återkommande fenomen.

1.3. Disposition

Uppsatsen inleds med en presentation av studiens teoretiska ramverk som har fungerat som ett underlag för analysen. Teorin presenteras och dryftas vilket sedermera kanaliseras för att på lämpligaste vis, kunna appliceras på forskningsområdet. Varefter där följer en analys som baserats på den kvalitativa studien. Analysen i sin tur diskuterar materialet utifrån det teoretiska ramverk, vilket presenteras nedan. För att i den efterföljande slutsatsen, slutligen svara på den inledande frågeställningen. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning där eftertanke och reflektioner diskuteras.

---

¹⁵ <http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/fred-sakerhet-och-nedrustning/>.

2. Teori

Verkligheten förenklas med hjälp av teorier.¹⁶ Det teoretiska ramverket är således grundstenen i mitt arbete och är genererar en viktig beståndsdel för studien genom ett utvecklat och vidgat säkerhetsbegrepp.

Genom att tillämpa en kvalitativ undersökning med utgångspunkt i teorin Critical Security Studies (CSS), är studien möjlig, eftersom teorin använder sig av en diskursiv teknik för att angripa forskningsproblemet. Den valda teorin kan möjliggöra en applicering av säkerhetsbegreppet som betonar mänsklig säkerhet utifrån relationen mellan begreppen identitet och frigörelse. En närmre specificering av CSS leder till anammandet av den så kallade Welsh-skolan, vilken fördelaktigt berör en normativ infallsvinkel på analysen av säkerhet.¹⁷ Nick Vaughan-Williams ser militärmakt som ett potentiellt hot mot säkerheten liksom Köpenhamnsskolans säkerhetsiseringsteori, där en konstruktivistisk syn på säkerhet ligger närmre till hands.¹⁸ CSS i sin tur ger istället större utrymme för en mer diskursiv analys då ramverket i sig öppnar upp för ett kritiskt förhållningssätt till forskarens frågeställningar, och är således ett bättre alternativ för den här studien.

Den ontologiska utgångspunkten inom CSS är dess ifrågasättande av statens roll som den primära aktören för världspolitikens säkerhet, som i sin tur leder till en kritisk hållning mot den politiska inriktningen att; den nationella (statens) säkerheten och överlevnaden, sätts i det främsta rummet.¹⁹ Ken Booth fokuserar på begreppen frigörelse, samhälle och identitet, vilka han förknippar med säkerhet utifrån CSS, som han vidareutvecklar i sin bok *Security Studies and World Politics*.²⁰ Ytterligare inspiration har hämtats från forskaren Annick T.R. Wibben. Eftersom hon, i likhet med Booth, utgår från Welsh-skolan. Wibben bidrar däremot till möjligheten att, på ett djupare plan, öppna upp en dialog av begreppet *mänsklig säkerhet* ur ett feministiskt perspektiv.²¹ För den här uppsatsen, bidrar det feministiska perspektivet till att bryta ned de dominerande disciplinära gränserna för säkerhetsstudier. Genom Wibbens ontologiska- och epistemologiska tillvägagångssätt som betonas genom hennes syn på

---

¹⁶ Lundquist Lennart *Det vetenskapliga studiet av politik*, Studentlitteratur AB, Lund, 1993.

¹⁷ Vaughan-Williams Nick *Critical Security Studies – An introduction, 2nd edition*, Routledge, New York, 2015.

¹⁸ Se Buzan Barry, Waever Ole och de Wilde Jaap's verk *Security A New Framework For Analysis*.

¹⁹ Vaughan-Williams, sid. 18.

²⁰ Booth Ken *Security Studies and World Politics*, Lynne Rienner Publishers, Inc, Colorado, 2005.

²¹ Wibben Annick T.R. *Human Security: Toward an opening*, Sage Publications, Vol. 39, nr. 4, sid. 455-462, 2008.

feministisk säkerhetsnarrativ, där Wibben betonar de komplexa relationerna mellan identiteter. Vilket hon uttrycker genom de förtryck som formar livet för kvinnor (och män) ur ett säkerhetskoncept.²² På så sätt utmanar Wibben det traditionella säkerhetsbegreppet. McDonald har, liksom ovan nämnda forskare och författare, inspirerat valet av teori då han och hans medförfattare Christopher Browning, i texten *The future of critical security studies: Ethics and the politics of security* belyser de fundamentalt viktiga aspekterna med teorins potentiella utveckling och dess kritik. Såsom, den potentiellt negativa konsekvensen av att ignorera hur den språkliga definitionen av säkerhet kan påverka maktstrukturen och dess relation till makthavarna sedermera den mänskliga säkerheten.²³ På ett stimulerande sätt kompletterar McDonald sina kollegor och ger den här studien en möjlighet till att, på djupet, precisera den problematik som definieras genom, hur vi kan tolka nedskärningsbeslutens relation till mänsklig säkerhet.

2.1. Critical Security Studies – Vad innehåller namnet?

När man använder sig av kritiska säkerhetsstudier ges det möjlighet att finna referenser till både ”Critical Security Studies/CSS (upper case) och critical security studies (lower case)”.²⁴ Generellt sätt använder sig säkerhets-skolorna av upper cases och lower cases för att parallellt bredda distinktionen mellan olika former av kritiska- säkerhets teorier.²⁵ ”Critical theory” (upper case) är traditionellt använt för att förtydliga en Marxistisk tradition av teoretiska ramverk som inkluderar element av idéer vilka först skapades av Karl Marx (1818-1883).²⁶ För att förtydliga kan man principiellt tillägga att förespråkarna av Frankfurtskolans kritiska teorier söker en förlängning av Marx kritik av kapitalismen, från dess fokus på ekonomiska frågor, mot en angelägenhet med frågor rörande allt från populär kultur, psykoanalyser till teknologi.²⁷ Förespråkarna för den kritiska teorin (upper case), så som Booth och Wyn Jones, tenderar att använda termen ”kritiska säkerhetsstudier” för att poängtera en viss specifik infallsvinkel, för begreppet *säkerhet*. Något som sedan primärt bygger på dessa marxistiska

---

²² Wibben Annick T.R. *Feminist security studies: A narrative approach*, Routledge, London, 2011.

²³ Browning Christopher S. McDonald Matt *The future of critical security studies: Ethics and the politics of security*, European Journal of International Relations, vol. 19, no. 2, sid. 235-255, 2013.

²⁴ Vaughan-Williams, sid. 30.

²⁵ Vaughan-Williams, sid. 30.

²⁶ McSweeney Bill *Security, Identity and Interests – a Sociology of International Relations*, Cambridge University Press, New York, 1999.

²⁷ McSweeney, sid. 83-84.

teorier av ”critical theory”, liksom säkerhetstraditionen inom studerandet av internationella relationer.²⁸ Lower case- kritiska teorier är generellt sätt använda för social vetenskap, till exempel för att identifiera en större räckvidd av idéer och angreppssätt, såsom religiös- och kulturell identitet. Vilket även det inkluderar marxistiskt inspirerade tankar, men är då långt ifrån begränsade till just det ändamålet. Emellertid har upper cases ett tämligen normativt syfte, som definieras genom begreppet *frigörelse* medan det senare (lower cases) har ett mer heterogent användningsområde för sitt syfte och mål.²⁹ Oavsett angreppsvinkel kommer användandet av upper- och lower cases innebära att man på respektive sätt utmanar säkerhetsbegreppet och för vidare förståelse och jämförelse rekommenderas litterära verk av Ken Booth och Richard Wyn Jones respektive Keith Krause och Michael C. Williams.³⁰

2.2. CSS och mänsklig säkerhet

Mänsklig säkerhet står som gemensam nämnare för den nya eran av säkerhets studier.³¹ Där en fördjupning och breddning av traditionella säkerhetsstudier har lett till en konstruktiv utgångspunkt för CSS, och har som resultat kanaliseras ner till tre aspekter, vilka presenteras nedan och varvid den här studien stödjer sig på;

- En ontologisk uppfattning om ett större perspektiv på säkerhet, mer omfattande, än den suveräna staten, där det istället går från individualitet till hela mänskligheten.
- En epistemologisk uppfattning om att det finns ”san” kunskap som alltid kan åberopas i världspolitiken och avsägandet att vi kan uppnå vetenskaplig kunskap i samma utsträckning oavsett om vi talar om den vetenskapliga eller den naturliga världen.
- Slutligen en orienterad praxis kring begreppet frigörelse ur ett mångdimensionellt perspektiv (såsom relationen mellan idé och handling, kulturell- sensitivitet och pragmatik men även universellt).³²

---

²⁸ Vaughan-Williams, sid. 30.

²⁹ Vaughan-Williams, sid. 30.

³⁰ Se verk som; Booth *Theory of World Security*, Wyn Jones *Security, Strategy and World Politics*, Krause och Williams *Critical Security Studies: Concepts and Cases*.

³¹ McDonald, sid. 236.

³² Booth (2005), sid. 14.

Mänsklig säkerhet innebär att man breddar säkerhetsbegreppet och utmanar det historiska och realpolitiska synsättet på statens säkerhet. Detta synsätt är sprunget ur den traditionella förståelsen av begreppet säkerhet och inkluderar, genom breddningen i sig, en större massa. De regionala- och internationella aktörerna, liksom icke- statliga organisationer och det civila samhället och givetvis individerna själva, innefattas av statens skyldighet att genererar säkerhet.³³

Att göra utrymme för politiken i den nuvarande debatten om mänsklig säkerhet, görs bäst utifrån att resa frågan huruvida det primära bör ligga i, att kunna ge en politiskt korrekt definition av begreppet säkerhet eller att istället rikta fokus på att nå målet mot en mänsklig säkerhet för alla.³⁴ Med detta i åtanke angriper det teoretiska ramverket kärnproblematiken i uppsatsens frågeställning, vilken syftar till att förstå säkerhetsperspektivet bakom den konsensuspolitik vilken lett till nedskärningar av det svenska försvaret. Genom att låta dessa tankar om mänsklig säkerhet och dess relation till den politiska debatten följa med mig i analysen, kan detta i sig leda mig framåt. För att uppnå ett resultat och sedermera en öppning i debatten, är det nödvändigt att tackla den politiska säkerhetsarenan och underkasta sig de ontologiska- och epistemologiska antaganden, om att mänsklig säkerhet kan uppnås via en utökad syn på det traditionella säkerhetsbegreppet.³⁵

Booth menar att själva konceptet och kärnbegreppet *säkerhet* verkligen bör ifrågasättas utifrån begrepp som staten, samhället och frigörelse. Precis som relationerna mellan individen och samhället och de mellan ekonomin och politiken, bör även dessa utgöra föremål för granskning och ifrågasättande.³⁶ Vad som tydligare definierar tematiken i det teoretiska ramverket är det regelverk, som har framställts av tidigare forskare som Booth, Wibben och McDonald. Där deras vidare utveckling av konceptet "*Staten, frigörelse och individ*" utgör kärnan i den säkerhetspolitiska analysen och för den här uppsatsen.

---

³³ Wibben (2008), sid. 458.

³⁴ Wibben (2008), sid. 459.

³⁵ Wibben (2008), sid. 460.

³⁶ Booth (2005), sid. 55.

2.3. Teoretisk diskussion

CSS är, liksom många andra teorier, inte komplett utan en viss tendens till brister. I det här fallet har Wyn Jones sammanfattat critical security studies i tre punkter.³⁷

- Undviker stater-”ism”, vilket innebär traditionen om statens säkerhet framför individen
- Erkänner att icke-militära frågor har ”en plats på dagordningen för säkerhet” samt frågor rörande militära ändamål
- Förankrar teori och praktik av begreppet säkerhet i en bredare kontext av mänsklig frigörelse

Som tidigare påpekats ger CSS ett större utrymme för en mer diskursiv analys, något som exempelvis Buzan’s säkerhetiseringsteori inte kan. Genom att använda mig av Buzan’s modell över de olika säkerhetiserings skolorna, förtydligas argumentet för CSS då teorin, som vi kan se nedan placerats nordväst på kompassen.³⁸ Där sociala relationer, konstruktivism och objektivism genererar en diskursiv analys. För att uttrycka det enkelt ger Buzan’s säkerhetiseringsteorin endast möjlighet för en mer konstruktiv analys av begreppet säkerhet, ett ändamål jag inte har för avsikt att analysera.³⁹

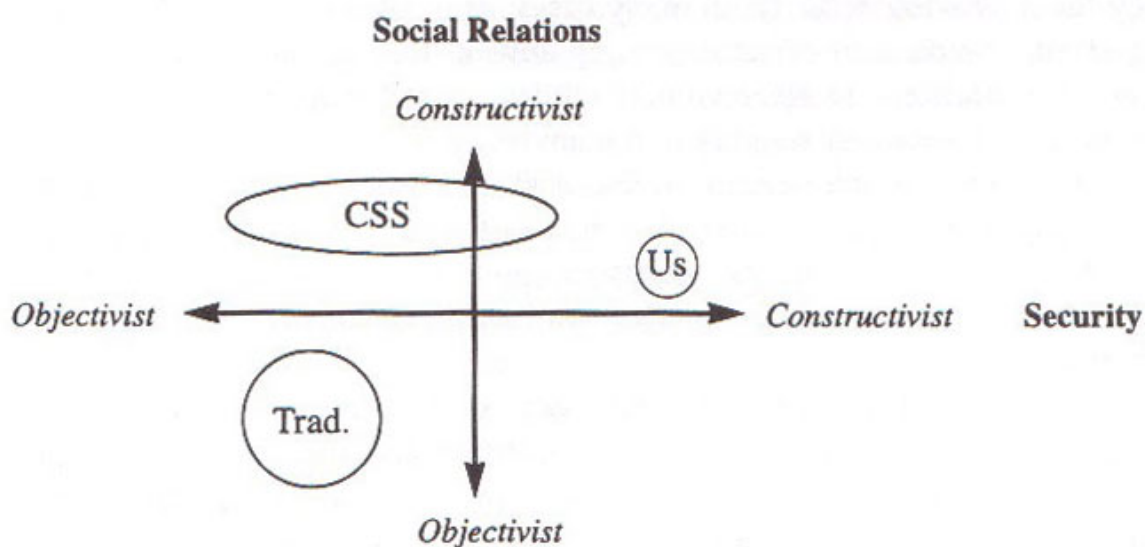
---

³⁷ Wyn Jones Richard *Security, Strategy, and Critical Theory*, Lynne Rienner, Boulder, 1999.

³⁸ Buzan, Waever, de Wilde, sid. 205.

³⁹ Buzan, Waever, de Wilde, sid. 205.

Figure 9.1 Schools of Security Studies

Cox's påstående att "alla teorier är skapade för någon och för vissa och för ett specifikt ändamål"⁴⁰, sammanfaller med synen på maktrelationer, där exempelvis politiska beslut fattas mot bakgrunden av den svenska säkerhetspolitiska identiteten. Förespråkare för CSS menar att kritiska säkerhetsstudier är det teoretiska ramverket för de orepresenterade, de maktlösa och de utan röster (i världspolitiken), var syftet vilar på deras frigörelse.⁴¹

Emellertid belyser Welsh-skolan det faktum att begreppet "frigörelse" både är ett särskiljande och en funktion för debatt, som Ken Booth uttrycker det; "frigörelse är den angripande hjärtefrågan av kritiska säkerhetsstudier."⁴² Införandet av begreppet frigörelse i säkerhetsstudierna är som nämnt hjärtat i teorin *critical security studies*, eftersom att det gör det möjligt att studera mänsklig säkerhet som ett fredligare alternativ till nationell säkerhet. Man bör dock inse att införandet av begreppet frigörelse, genererar en rad ytterligare åtaganden och ökar således komplexiteten för problemet.⁴³ I den här uppsatsen ställs till exempel faktumet att de militära resurserna minskar och att politikerna hävdar att det i sig generera mänsklig säkerhet, då avsaknaden av militära medel ställer ett högre krav på diplomatiska lösningar. CSS fäster en särskild betydelse vid begreppen mänsklig säkerhet och frigörelse samt till identitet och den enskilda människan, utifrån diskussionen kring

⁴⁰ Vaughan-Williams, sid. 41.

⁴¹ Wyn Jones, sid. 159.

⁴² Booth (2005), sid. 181.

⁴³ Vaughan-Williams, sid. 41.

säkerhetsbegreppet.⁴⁴ Det utmanar därmed uttalande och centrerar definitionen kring begreppet säkerhet, där utmanandet bidrar till en bredning av säkerhetskonceptet.⁴⁵

För att kunna applicera detta på min undersökning kan exempelvis en upplevd föreställning om mänsklig säkerhet leda till att politiska beslut fattas mot bakgrunden att ett ”sunt förnuft”-tänk råder. Den politiska konvergensen rörande nedskärningsbesluten representerar således den normativa föreställningen om nationell säkerhet ur ett svenskt perspektiv. Följaktligen representerar det politiska beslutet möjligtvis en moralisk frågeställning, vilken jag inte för avsikt kommer att spegla här, medan den säkerhetspolitiska aspekten går tämligen förlorad ur ett långsiktigt perspektiv. Den teoretiska kopplingen till mitt forskningsproblem är huvudsakligen CSS utmanande av det traditionella säkerhetsbegreppet. Länken mellan mänsklig säkerhet och nedskärning är i sig ett utmanande och en ny infallsvinkel för att angripa problemet, det gör CSS till ett pålitligt och fungerande underlag för den här uppsatsen. Booths teori verkar som ett ramverk för studien och där arbetet fokuserar på att finna en orsak och avsikt med konsensuspolitiken. För att summera den teoretiska diskussionen kan jag konstatera att jag har vägt för- och emot vald teori, och jag har slutligen kommit fram till att CSS är, trots dess ringa brister (för den här uppsatsen), ett tämligen bra val av teoretiskt ramverk då huvudtesen är att nedskärning är lika med mänsklig säkerhet.

---

⁴⁴ Booth (2005), sid. 181-182.

⁴⁵ Baldwin David A. *The Concept of Security*, Review of International Studies, no. 23, sid. 5-26, 1997.

3. Metod

Uppsatsens metod utgörs av *Critical Discourse Analysis* (CDA) och där diskursens omfattande behandling av begreppen makt och hegemoni tydligt framträder ligger grunden för analysen.⁴⁶ Norman Faircloughs forskning vilar på CDA och med hans bidrag till diskussionen om diskursanalys, centrerat kring integration, tolkas som en lingvistisk startpunkt för samhällsvetenskapen.⁴⁷ Effekten av kritiska teorier, vilket innefattar CDA, ger sig till känna genom forskarens vilja att producera och förmedla kritisk kunskap som gör det möjligt för människor att frigöra sig från former av dominans genom självreflektion, alltså syftar de till att uppnå ”upplysning och frigörelse”.⁴⁸ CDA bidrar på så sätt även till *critical social analysis* vilket tillsammans erhåller möjligheten, att på en djupare bas, utöka förståelsen för relationerna mellan diskurser och andra element av socialt liv. Idén bygger på en kritisk diskussion om att inkludera sociala relationer, i det här fallet syftar det på makt, ideologier, sociala institutioner och organisationer och sociala identiteter för att utmana de socialt konstruerade maktrelationerna.⁴⁹ Fairclough menar att begreppet *diskurs* enkelt uttrycks genom det sociala användandet av språket i ett socialt sammanhang.⁵⁰

3.1. Critical Discourse Analysis

CDA utgör den andra generationen av diskursanalys och innebär förenklat att man har utvidgat diskursbegreppet till att innefatta även språklig text och praktik i sociala konstruktioner.⁵¹ Diskursens betydelse för makt och hegemoni är tydligt framträdande inom CDA och kopplingen till makt inom diskursen förutsätter att en demarkationslinje återfinns och länkas mellan det diskursiva och icke-diskursiva.⁵² Denna andra generation av kritisk diskursanalys utgör därför en egen inriktning och bör således urskiljas och behandlas

---

⁴⁶ Bergström Göran, Boréus Kristina *Textens Mening och Makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Studentlitteratur AB, Lund, 2012.

⁴⁷ Fairclough Norman, Fairclough Isabela *Political discourse analysis: a method for advanced students*, Routledge, Abingdon, 2012.

⁴⁸ Wodak Ruth, Meyer Michael *Methods of Critical Discourse Analysis*, SAGE Publications Ltd, London, 2009.

⁴⁹ Fairclough, sid. 78.

⁵⁰ Fairclough, sid. 81.

⁵¹ Howarth David, Torfing Jacob *Discourse Theory in European Politics – Identity, Policy and Governance*, Palgrave Macmillan, Hampshire, 2005.

⁵² Bergström, Boréus, sid. 356.

därefter.⁵³ Fairclough menar att CDA har tre huvudsakliga funktioner såsom; en idé funktion (dvs. en diskurs som har en innehållslig dimension), det andra är att diskurser har en relationell funktion (dvs. relationer mellan olika grupper och/eller subjekspositioner) och slutligen menar Fairclough att olika identiteter skapas genom diskurser, vilket kan tolkas som att CDA anspelar på ett konstruktivistiskt synsätt snarare än ett materialistiskt.⁵⁴

Min avsikt är att använda mig av den diskursiva praktiken för att studera regeringspropositionerna. Vilket avser att analyser hur texterna producerats och distribuerats. Den kritiska diskursanalysen, som riktar sig mot själva textnivån och texternas struktur, kommer även att synas i analysen. Men det är först genom Faircloughs integration av social praktik som analysen kan ses ur ett större socialt sammanhang, kopplat till politikens inverkan på det svenska samhället ur ett mänskligt säkerhetsperspektiv. Begreppet *diskursordning* har myntats av Fairclough, där begreppet används för att beskriva en specifik text eller en rad texter. Diskursordningsbegreppet möjliggör att studera text-innehållets struktur och dess förhållande till den diskursiva praktiken.⁵⁵

3.2. Metodologisk diskussion

Intresset för valet av diskursanalys ligger i mitt forskningsproblems karaktär, då inriktningen rör frågor om makt och identitet. Som framhållits ovan står diskursanalysens kärna i att hantera frågor om identitet, vilket i sig genererar ett intresse för frågor rörande makt. Då identitet i allra högsta grad kan handla om makt, illustrerat genom exempelvis klassfrågan inom marxismen, som är nära sammankopplat med makt.⁵⁶ Diskursanalysen är med detta sagt inte felfri utan kan bidra till, genom sitt ställningstagande mot att minimera frågor rörande identitet ur den materiella aspekten, att själv sätta sig i en idealistisk position.⁵⁷

---

⁵³ Bergström, Boréus, sid. 373.

⁵⁴ Fairclough, sid. 84

⁵⁵ Fairclough, sid. 86-87.

⁵⁶ Bergström, Boréus, sid. 401.

⁵⁷ Howarth David *Discourse Analysis* i Marsh & Stoker (red.) *Theory and Methods in Political Science*, Macmillian Press, Basingstoke 1997.

CDA skiljer sig från de andra diskursanalytiska inriktningarna genom att i en större utsträckning använda sig av lingvistiska analysverktyg på texter, dess nivåer och strukturer.⁵⁸ Genom inkludandet av ideologi- och hegemonibegreppet, där främst det senare är av betydelse, bidrar det till ett visst mått av inkonsekvens och obalans, trots CDA uppenbara fördelar bör man beakta att teorin kan bidra till att forskaren förhåller sig subjektiv till sitt material. Vidare genom anammandet av den sociala praktiken, ger CDA inte studenten ett färdigt koncept för hur studien i sig kan genomföras, utan den utmaningen åligger varje enskild individ.⁵⁹ Vilket i mitt fall ses ur den positiva aspekten då jag ställer friheten till förfogande för att själv kunna komponera min egen studie.

För validitets- och reliabilitetsfrågorna följer nu en kort presentation nedan;

Reliabiliteten för studien vilar främst på att jag använder mig av ett utvecklat analysverktyg, då det genererar större möjligheter att uppnå en god intersubjektivitet.⁶⁰ Om man jämför med exempelvis idéanalys, vilket tenderar att ha en tydligare gränsdragning för idealtyper kan då diskursanalysen istället dra fördelen av att ha en öppnare syn på hur analysverktygen kan konstrueras. Emellertid bör man vara medveten om att det i sig, kan påverka intersubjektiviteten ifråga, exemplifierat genom att en alltför generell och öppen relation till analysverktygen kan resultera i subjektiva bedömningar.⁶¹ För att motverka oklarheter kring intersubjektivitet bör man som forskare och student, oavsett vetenskaplig karaktär av frågeformulering, vara tydlig med att redogöra för hur man nått fram till sitt resultat.⁶² I min analys kommer resultatet presentera i slutsatsen där de sammanlänkas med de relevanta aspekterna från detta kapitel. När det istället rör validitetsfrågan, kopplat till kritiskt diskursanalys, bör frågan ställas utifrån vilket maktperspektiv man utgått ifrån. I CDA-studier, där användandet av citat är vanligt förekommande, kan det uppkomma en viss transparens i studien. Själva textanalysen följer de regler och detaljer som ligger till grund för det lingvistiska studerandet av texter såsom regeringspropositionerna i detta fall. Dock finns det orosmoln vilka man bör uppmärksamma såsom, den tredje dimensionen av diskursbegreppet (makroanalysen) som kan te sig aningen icke-genomarbetad på grund av

---

⁵⁸ Bergström, Boréus, sid. 376.

⁵⁹ Bergström, Boréus, sid. 377.

⁶⁰ Bergström, Boréus, sid. 405.

⁶¹ Lundquist, sid. 52.

⁶² Lundquist, sid. 53-54.

förhållandet mellan ett ”sunt förnuft-resonemang” och de potentiellt subjektiva bedömningar man som forskare kan komma fram till.⁶³

3.3. CDA i praktisk utformning

Först och främst vill jag påpeka att jag valt att göra en kvalitativ diskursanalys. Där denna strategi ökar chanserna för att, på ett djupgående plan, kunna studera detaljer i propositionerna. Trots mitt breda urval av propositioner ligger strategin i att successivt bearbeta dessa med de analytiska verktygen som CDA ger mig. Definitionen av analysverktygen i mitt fall är den språkliga kopplingen mellan makt och identitet, men även förhållandet till ideologi och sociala institutioner. Där studerandet av konsensualismen kring nedskärningen av försvaret skall kunna besvara min frågeställning och genom forskningsstrategin kunna komma djupt in på problemets karaktär som definieras genom begreppen; mänsklig säkerhet, identitet, frigörelse och samhälle. Ur det mer praktiska konceptet kommer studerandet av texterna i första hand baseras på lingvistiska tekniker såsom att se textens språkbruk som ett kommunikativt sätt att förmedla den politiska viljan.⁶⁴ I analyserandet förekommer således normaliseringen av nedskärningen att beaktas som ett resultat av en kommunikativ händelse. Utöver det tas även hur texterna potentiellt framhäver den befintliga försvarsförmågan att beaktas, detta för att jag på ett konstruktivistiskt sätt, skall kunna koppla de bakomliggande orsakerna till konvergensen inom politiken.

Mitt val av metod avspeglar min ambition att finna en orsaksförklaring till min frågeställning. Eftersom det kan ge en inblick i och förståelse för hur konvergensen inom den svenska politiken har påverkat det svenska försvaret, och då i förlängningen hur det har påverkat synen på den mänskliga säkerheten. Och hur politiken sedan identifierar oss på den säkerhetspolitiska arenan och i vårt samhälle, ett exempel på detta kan illustreras genom politikernas rådande ambition att hålla Sverige från ett fullvärdigt medlemskap i den militära alliansen NATO.⁶⁵

---

⁶³ Bergström, Boréus, sid. 406.

⁶⁴ Bergström, Boréus, sid. 394.

⁶⁵ För vidare diskussion, se kapitlet *Slutsats* och sidorna 29-30.

3.4. Material och Avgränsning

Åren för vilka studien baseras på och kommer att analyseras är: 1982, 1987, 1992, 1996, 2000, 2004, 2009 och 2015. Där propositioner som föranleder försvarsbesluten, kommer att utgöra materialet och grunden för studien. Etablerade FOI rapporter kommer även ses som ett legitimt källmaterial och kommer således betraktas som ett komplement till regeringsmaterialet. Motiveringen för avgränsningen av mitt uppsatsarbete grundar sig huvudsakligen på tre aspekter; syfte, tidsram och regeringsskifte.⁶⁶ Materialet behövde ha den omfattande karaktären för att den empiriska grunden skulle kunna ses som trovärdig, dock behövde den vara tillräckligt begränsad för att erhålla möjligheten att grundligt analysera varje försvarsbeslut, något som självklart kräver både tid och engagemang.⁶⁷ Urvalet följer den kronologiska års-ordningen för de beslut som fattats, genom att rikta fokus på de försvarsbeslut vilka kom år 1982 och 1987 samt åren 2004-2015 ökar detta möjligheten till ett större genomslag för uppsatsen. Med detta specifika nedslag under 80-talet, riktas uppmärksamheten mot incidenten i Karlskrona skärgård -81 och det efterföljande nedrustningsprogrammet som inleddes kort därefter och givetvis följderna av Kalla Kriget. Av kronologiska skäl berörs givetvis de mellanliggande års besluten, dock riktas större uppmärksamhet mot årsperioden mellan 2004 och 2015, det mot bakgrunden av Rysslands militära expansion och illegala kränkningar. Vidare urval förklaras utifrån att under 1990-talet berördes i stora drag merparten av väst-världen, däribland Sverige av en ekonomisk kris och som konsekvens genererade det ett tämligen lugnt läge på den säkerhetspolitiska arenan.⁶⁸ Nästa nedslag fick därför flera naturliga förklaringar bland annat utifrån det regeringsskifte som skedde i Sverige 2006-2014 samt avskaffandet av svensk värnplikt, Georgienkriget och Rysslands efterföljande annektering av Krim.⁶⁹ Dessa aspekter utgör en intressant historisk, politisk och maktrelaterad infallsvinkel, vilka tillsammans knyts samman i min frågeställning och är således av ett stort intresse.⁷⁰

---

⁶⁶ Med regeringsskifte syftar jag på det politiska maktskifte, vilket föranledde alliansens regeringsperiod 2006-2014.

⁶⁷ Höglund Kristine, Öberg Magnus *Understanding Peace Research – Methods and Challenges*, Routledge, New York, 2011.

⁶⁸ Agrell, sid. 127-128.

⁶⁹ Agrell, sid. 233-234.

⁷⁰ Björkgren, Nilsson, sid. 32-33.

4. Analys

I detta kapitel kommer diskursanalysen av nedskärningspolitiken att presenteras. Kapitlet kommer att förse läsaren med en bild av de mönster som har framträtt genom studerandet av de utvalda propositionerna som berör försvarets utvecklings- och budgetunderlag i Sverige. Initialt kommer trenderna för svenska militärutgifter att presenteras, där en grov uppskattning gjorts för att få läsaren att förstå de resonemang som sedan följer. För att sedan inleda den djuplodade analysen kommer, i avsnitt 4.2., konsensualismen och mänsklig säkerhet för perioden 1981 till 1987 att presenteras, där nedskärningstrenden behandlas som den utlösande faktorn för studien. Följaktligen kommer, i avsnitt 4.2., debatten om konvergensen för den fortsatta nedskärningen av försvaret att behandlas utifrån tidsramen 1990-2000. Analysen i sig själv vilar på de centrala koncepten av Faircloughs kritiska diskurs analys där mänsklig säkerhet identifieras genom en breddning av den traditionella diskursanalysen. Avsikten är sedan att i avsnitt 4.3. ge en fortsatt analytisk redogörelse över perioden 2004-2015, där den gemensamma säkerheten, de politiska besluten och det säkerhetspolitiska läget behandlas. Syftet är att ge läsaren en inblick i de centrala resonemangen i politiken som sedan presenteras i slutsatsen.

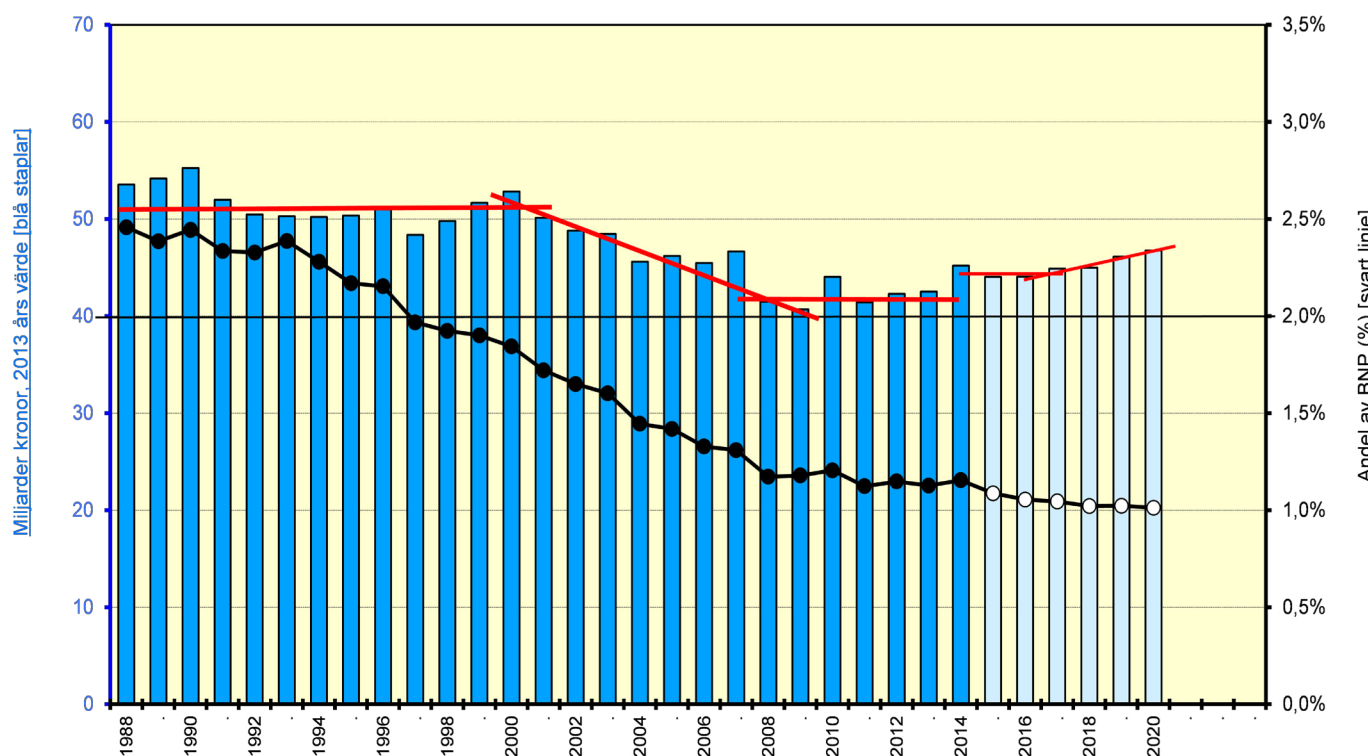
4.1. Sveriges militära utgifter

Nedan visas ett diagram över Sveriges militärutgifter från år 1988 till 2014. Diagrammet inkluderar även en prognos för den eventuella utvecklingen under de nästkommande åren fram till 2020. Diagrammet är ett resultat av Bengt-Göran Bergstrands forskning och är hämtat från FOI och bygger på siffror från Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI).⁷¹

---

⁷¹ Bergstrand, Bengt-Göran *Trendbrott för svensk försvarsekonomi*, FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, Stockholm (FOI-Memo-4939).

S v e r i g e : Militära utgifter,
 Miljarder kronor: 2013 års värde [blå staplar] -/- Andel av BNP (%) [svart linje]

(FOI-Memo-4939)

Tolkningen av diagrammet visar att de svenska militärutgifterna⁷² halverades under slutet av 1980-talet och igen år 2010, andelen sjönk då från en satsning av 2,4 % av landets BNP till 1,2 %. Åren som sedan följde kan uppskattningsvis te sig som stabila fram till år 2000, där utgifterna låg på en nivå motsvarande ca.51,5 miljarder svenska kronor årligen.⁷³ Under de efterföljande åren minskade militärutgifterna något, uppskattningsvis minskades dessa med omkring 20 %. En svag uppåtgående trend kan sedan urskiljas för år 2010, då siffrorna för de senare åren mellan 2008 och 2013 tämligen höll en stadig nivå på omkring 42 miljarder svenska kronor.⁷⁴ År 2014 skedde en mindre uppåtgående förändring, vilken föranleddes av en ökning av materielkostnader, något som inte höll i sig till nästkommande år, då en ny minskning av militärutgifterna åter igen ledde till en negativ trend. Med de nuvarande

⁷² Med militärutgifter som begrepp syftar på de utgifter som inte innefattar civila utgifter, försvarsutgifter avser ett försvarsdepartements budget vilket kan innehålla icke-militära utgifter. I detta avseende relaterar militärutgifter till militära satsningar, oavsett om de finansieras av försvarsdepartementet eller via något annat departement.

⁷³ FOI-Memo-4939, sid. 1.

⁷⁴ FOI-Memo-4939, sid. 1.

förutsättningarna kommer militärutgifterna för åren 2014-2017 troligen att uppgå till 44,5 miljarder kronor, något som förmodligen kommer att leda fram till en total ökning med 46,8 miljarder kronor fram till år 2020.⁷⁵

Försvarsanslagen för 2015-2019 förändrades efter att vårändringsbudgeten och sedan genom vårpropositionen som presenterades i april 2015.⁷⁶ En preliminär analys av dessa siffror tyder på att ett trendbrott för Sveriges militära utgifter kan komma att ske. BNP-andelen bör minska något, dock finns det tecken på att prognosen enligt FOI kan plana ut kring 1 procent.⁷⁷ Regeringen med de tre borgerliga partierna enades om att anta en ny försvarspolitisk inriktning för nästkommande år, 2016 – 2020. Med inriktningspropositionen, vilken grundar sig på överenskommelsen mellan regeringen och de borgerliga partierna, gav detta sedan upphov till ytterligare underlag för den nya hypotesen om att ett trendbrott skulle kunna vara på agendan.⁷⁸ Dock bör det tilläggas att dessa uppgifter endast är baserade på inriktningspropositionen i sig, och som endast behandlar åren 2016 till 2020. För att kunna göra en bättre kvalitativ analys hade inriktningspropositionen även behövt innehålla uppgifter om militärutgifterna för tidigare perioder.⁷⁹ Det hade, på ett mer framträdande sätt, gett en tydligare indikation på hur den verkliga ekonomiska förändringen kan komma att te sig jämfört med dagsläget och på så sätt, gett större trovärdighet för prognosen.

Mitt arbete avser inte, som nämnt tidigare, att behandla budgetar och ekonomiska siffror i en större utsträckning, det som har presenterats är endast avsett för att verka som en vägledning genom mitt kausala antagande att, nedskärningen av försvaret har varit ett återkommande fenomen och ett samstämmigt beslut genom åren som gått, vilket diagrammet ovan också påvisar. Detta har således styrkt min tes och drivit arbetet framåt.

4.2. Konsensualism och mänsklig säkerhet år 1981 och -87

Regeringens proposition 1981/82 om säkerhets- och försvarspolitiken berör huvudsakligen totalförsvarets fortsatta utveckling mot bakgrunden av de dåvarande internationella

---

⁷⁵ FOI-Memo-4939, sid. 2.

⁷⁶ Prop. 2014/15:109.

⁷⁷ FOI-Memo-4939, sid. 2.

⁷⁸ FOI-Memo-4939, sid. 2.

⁷⁹ FOI-Memo-4939, sid. 2.

förhållandena och förändringarna i dessa.⁸⁰ Det säkerhetspolitiska läget i Sverige är vid tiden mer ansträngd än under föregående period, detta mot bakgrunden av ubåtskränkningen hösten 1981. Trots vetskapen om vad som skett några månader tidigare väljer regeringen att låta omfattande rationaliseringar och besparingar göras av försvarsmakten.⁸¹ Regeringen påtalar konsekvenserna av kapprustningen mellan maktblocken och menar att de politiska och ekonomiska problemen har påverkat människors uppfattning om framtiden. De tydliggör också att det internationella säkerhetspolitiska läget inte tillåter en sänkning av de samlade försvarsförmågorna. Regeringen påminner dock om att det är de samhällsekonomiska förutsättningarna och det allt hårdare kravet på återhållsamhet inom den offentliga sektorn som sätter ramarna för storleken för de ekonomiska resurserna till försvaret.⁸² Nedan följer ett citat vilket representerar den inledande konsensusalimen och tematiken för analysen, citatet symboliserar även maktrelationen mellan politiker och det aktuella ämnet.

*”Det är därför tillfredsställande att en bred politisk enighet har kunnat uppnås (...) i de grundläggande frågorna.”*⁸³

Den politiska viljan uttrycks genom att språkligt förmedla en överenskommelse, alltså ses detta, ur ett diskursivt perspektiv, som en kommunikativ händelse. Där avsikten är att upplysa folket om att partierna är eniga i frågan rörande nedskärningen av försvaret, således anser man att grunden skapas för att trygga den mänskliga säkerheten.⁸⁴ Enigheten bland de politiska partierna genererar en försvarspolitisk inriktning som utformas i syfte att upprätthålla en grundläggande försvarsförmåga. Där fokus skall riktas mot att bevara neutraliteten och skapa förtroende för den alliansfria politiken samt att avhålla främmande makt från ekonomiska och militära aggressioner.⁸⁵

Regeringens tankar om den mänskliga säkerheten för svenska medborgare gör sig först påmind när regeringen påtalar att; *”Om Sverige (...) blir indraget i krig, skall alla tillgängliga*

---

⁸⁰ Prop. 1981/82:102, sid. 1.

⁸¹ Prop. 1981/82:102, sid. 2.

⁸² Prop. 1981/82:102, sid. 3-4.

⁸³ Prop. 1981/82:102, sid. 3.

⁸⁴ Booth, Ken *Theory of World Security*, Cambridge University Press, New York, 2007.

⁸⁵ Prop. 1981/82:102, sid. 22.

*resurser koncentreras på ett kraftfullt försvar och på en politik som bevarar landets frihet, (...) svåra påfrestningar och umbärande för hela befolkningen”.*⁸⁶

För att förtydliga citatets innebörd avser regeringen att, först vid ett väpnat angrepp eller krigssituation på det svenska territoriet, ge försvaret de medel som behövs för att på ett säkert sätt skydda land, rike och befolkning. Detta går att härleda till den kritiska diskursanalysens konstruktivistiska synsätt på hur säkerhet skapas. Genom att se hur texten har distribuerats, kan en bedömning om den politiska ambitionen låta sig göras. Politikernas ambition kan tolkas ur ett ideologiskt perspektiv, där idén grundar sig på den rådande uppfattningen om att militära medel inte leder till vare sig social- eller ekonomisk trygghet.

Säkerhetspolitiken och totalförsvaret heter det inledande avsnittet, i regeringens proposition från 1986/87. Framst berör avsnittet Sveriges säkerhetspolitiska syfte, vilket 1986 var att trygga landets nationella oberoende och det säkerhetspolitiska målet var att bevara den nationella handlingsfriheten.⁸⁷ Propositionen belyser den svenska neutralitetspolitiken och regeringens ambition att bedriva en alliansfri politik, syftande till att bevara den mänskliga säkerheten och trygga den neutrala positionen i krig. Följande citat kan läsas på de efterföljande raderna:

*”Denna politik är fast förankrad hos det svenska folket”.*⁸⁸

Citatet klargör att regeringens argument i neutralitetsfrågan, inte behöver dryftas med det svenska folket, då deras uppfattning enligt vederbörande, är i enlighet med regeringens. En intressant aspekt i texten kan även noteras på efterföljande sidor, där regeringen belyser vikten av ett internationellt militärt samarbete. Detta menar regeringen skall trygga den svenska säkerheten från den öst- och västliga blockad som skulle kunna eskalera.⁸⁹ I avsnitt 2.4, i berörd proposition, påtalas den svenska fördelen med det geografiska läget i Östersjön. Regeringen menar att, med de NATO-allierade styrkorna och Sveriges grannar i nordnorden, kan dessa gemensamt uppbringa stora militära resurser och bistå Sverige vid ett eventuellt angrepp från främmande militärmakt.⁹⁰ Värt att notera är att regeringen gör bedömningen att

---

⁸⁶ Prop. 1981/82:102, sid. 22-23.

⁸⁷ Prop. 1986/87:95, sid. 3.

⁸⁸ Prop. 1986/87:95, sid. 3.

⁸⁹ Prop. 1986/87:95, sid. 4-5.

⁹⁰ Prop. 1986/87:95, sid. 22.

militära operationer, riktade mot Sverige, inte föranleder krig i sig. Även om risken för omfattande kränkningar av svenskt område är stort.⁹¹ Följaktligen finns det diskursiva tecken på att regeringen förlitar sig på grannationernas militära styrkor och att främmande militär närvaro, i form av kränkningar, är ett bättre alternativ än att öka den ekonomiska budgeten för det egna försvaret.⁹²

Det språkbruk som förekommer i propositionerna tydliggör en normativ diskurs kring den politiska identiteten. Konsensualismen gör sig påmind i bägge propositionerna och illustreras bäst genom ovan nämnda citat, där språkbruket och diskursordningen tillsammans genererar en maktdemonstration. Där enigheten bland de politiska partierna lyfts fram som ett skäligt argument för att undkomma ifrågasättande. Texterna innefattar dessutom det svenska folkets vilja, språkligt uttryckt genom att, nedskärningskonvergensen är ”fast förankrad i det svenska folket”. Genom språkbruket visar regeringen upp maktordningen och ger således inte utrymme för kritik av de sociala maktrelationerna. På det sättet utmanas även de ideologiska- och identitets grundande uppfattningarna såväl som om uppfattningen om nationell och mänsklig säkerhet.

4.3. Fortsatt nedskärning, frigörelse och identitet år 1990 - 2000

Citatet nedan kommer från propositionen som rör perioden 1992 till 1997. Under perioden pågår det en ekonomisk kris i Sverige och det framkommer genom vidare läsning av efterföljande sidor, att regeringen är fast beslutna om att upprätthålla försvarskompetensen, men att justeringar i budgeten kommer att göras.

”I propositionen föreslås stora förändringar inom försvarsmakten, syftande till att uppnå en till de säkerhets- och försvarspolitiska målen anpassad balans mellan uppgifter och resurser och mellan kvalitet och kvantitet.”⁹³

Regeringen påtalar att trots den svåra ekonomiska situationen i landet, förblir partierna eniga i frågan om försvarets fortsatta utveckling.⁹⁴ En diskursiv bedömning är att den politiska viljan

---

⁹¹ Prop. 1986/87:95, sid. 23.

⁹² Se diagram på sid. 20.

⁹³ Prop. 1991/92:102, sid. 5.

är att den primära fokusen bör vara, att låta den ekonomiska situationen i landet få det största utrymmet på dagordningen. Dels eftersom att den säkerhetspolitiska situationen gör det möjligt och dels eftersom att det råder en ekonomisk kris. Den huvudsakliga aspekten under denna period ter sig vara att mänsklig säkerhet, uppnås och utgörs genom ekonomisk trygghet och frigörelsen från kalla kriget och hotet om invasion.

Utrikespolitiken får under perioden stor betydelse för Sverige, då regeringen verkade för ett snarast möjligt inträde och medlemskap i den Europeiska Unionen. Steget in i den europeiska gemenskapen skulle enligt regeringen, påverka varje del av vårt samhälle och få signifikant inverkan på integration och på så sätt säkra friheten för människor samt säkra demokratin och den ekonomiska utvecklingens framsteg, i alla delar av Europa.⁹⁵ Den svenska agendan var, genom att ansluta sig till EU, att utöka diplomatiska relationer och verka för mänskliga rättigheter, frihet och demokrati, vad som ofta förknippas med mänsklig säkerhet.⁹⁶ Synen på och tankarna om mänsklig säkerhet, vid den här tiden, var att den endast kunde uppnås och säkras genom starka politiska förbindelser, vilket de svenska politikerna visade genom en fortsatt nedskärning av försvaret och istället inriktade sig på humanitära insatser. Sverige hade, som småstat, ett starkt intresse av att främja en fungerande och stark rättsordning. Inte enbart för att säkra den egna nationen utan för att man ansåg att tillsammans, genom diplomatiska förhandlingar, kan vi säkra en gemensam överlevnad i världen.⁹⁷

I de försvarsbeslut vilka fattades åren 1995 och 1996 vidgades synen på säkerhet, man kan utläsa i texterna att säkerhetsbegreppet nu innefattade vilka potentiella hot som skulle kunna hota den svenska säkerheten.⁹⁸ Efter Sovjetunionens fall talar man nu om icke-militära hot såsom instabilitet i ekonomin och miljöförstöring. För att trygga den mänskliga säkerheten bör förtroende upprättas genom socialt och kulturellt- såväl som ekonomiskt samarbete mellan de statliga- och sociala institutionerna.⁹⁹ Den svenska säkerhetspolitiska dagordningen anlades genom en helhetssyn på hur man skulle hantera hot och kriser i krig, men även i fredstider. Återigen gör begrepp som humanitära insatser sig påminna och belyser således riskdagens ambition att anpassa försvarets storlek och förmåga till internationella insatser och eventuellt kriser i det egna samhället.

---

⁹⁴ Prop. 1991/92:102, sid. 5-6.

⁹⁵ Prop. 1991/92:102, sid. 35.

⁹⁶ Prop. 1991/92:102, sid. 35.

⁹⁷ Prop. 1991/92:102, sid. 35-36.

⁹⁸ Prop. 1995/96:12, sid 1.

⁹⁹ Prop. 1995/96:12, sid. 31-32.

”Sverige har på den globala nivån ett intresse av att frågeställningar och problem av transnationellt slag – ekonomiska och sociala klyftor, miljöförstöring över gränserna, migrations- och flyktingströmmar (...) kan förebyggas och hanteras av världssamfundet.”¹⁰⁰

Den mänskliga säkerheten inbegreper begreppet frigörelse, genom att behandla frågor som fattigdom, social- och ekonomisk utsatthet och den nya tidens säkerhets hot, miljöförstöring. Den diskursiva praktiken gör det möjligt att se textens språkbruk som ett kommunikativt sätt att förmedla den politiska ambitionen att identifiera sig genom frigörelsen från kalla kriget. Där den nya eran av mänsklig säkerhet uttrycks genom politiskt samarbete för att trygga de sociala och demokratiska institutionerna vilket genererar stabilitet och fredliga förutsättningar för diplomatiska förhandlingar i omvärlden.

Det är emellertid först när 1999 års proposition läggs fram som man konstaterar att invasionshotet nu helt kan avskrivas. Genom att fastslå detta kunde nu omfattande reformer inledas av totalförsvarsresurserna.¹⁰¹ Regeringens samlade bedömning angående försvarsbeslut 1999/2000:30, är att det säkerhetspolitiska läget i Europa och kring Sveriges närområde inte utgör ett hot mot den svenska säkerheten, således föreligger inte något direkt hot mot svenska medborgares säkerhet. I textens struktur kan man utläsa en kommunikativ händelse genom språkets karaktär, där syftet är att förmedla synen på de internationella förmågorna och den nya eran av diplomatiska lösningar på konflikter. De ekonomiska förändringarna får mindre utrymme till förmån för en empirisk föreläsning om det generellt positiva säkerhetspolitiska läget i Europa.

I regeringens proposition från 1999/2000 kan man utläsa en tendens kring motiveringen för nedskärning av försvaret, där syftet är att säkra de mänskliga rättigheterna och minska mänskligt lidande i Europa och världen. I avsnitt 3.1, i nämnd proposition belyses vikten av ett gemensamt samarbete för att minimera väpnade konflikter och trygga mänsklig säkerhet i världen. *”Genom att Amsterdamfördraget trätt i kraft i år fördjupas den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU och krishantering, som omfattar humanitära insatser (...) samt olika typer av fredsfrämjande insatser, görs till en central uppgift för unionen.”¹⁰²*

---

¹⁰⁰ Prop. 1995/96:12, sid. 32.

¹⁰¹ Prop. 1999/2000:30, sid. 12.

¹⁰² Prop. 1999/2000:30, sid. 24.

Regeringens ambition är att Sveriges del i detta sammanhang skall representeras genom säkerhetsfrämjande verksamheter och civil krishantering, detta för att också trygga den egna säkerheten såväl som den europeiska.¹⁰³ Regeringen påtalar att de eftersträvar en politisk samsyn bland partierna i försvars- och säkerhetspolitiska frågor och enigheten uttrycker sig genom den tenderade nedåtgående spiralen för försvarsutgifterna, vilket kan utläsas genom en observation av ovanstående diagram. Den diskursiva och språkliga kopplingen mellan den politiska makten och den säkerhetspolitiska identiteten, gör sig påmind när dessa länkas till politikernas ideologiska uppfattning om att nedskärning genererar mänsklig säkerhet.

4.4. Gemensam säkerhet år 2004, 2009 och 2015

För åren 2004 till 2007 är det propositionen *Vårt framtida försvar* som föranleder försvarsbeslutet för perioden. I propositionen föreslås en stegvis nedtrappning av den ekonomiska budgeten för försvaret samt beredskapen mot sårbarhet, för att vid tidsperiodens slut år 2007 ha minskats med tre miljoner kronor än vid periodens inledande.¹⁰⁴ Bakgrunden mot detta förslag är regeringens erinran att den säkerhetspolitiska situationen i det svenska närområdet är ”(...) i fortsatt positiv och dynamisk omvandling, som kännetecknas av ökad integration.”¹⁰⁵

Internationellt arbete och krishanteringsinsatser är nu på agendan och genom att stärka den svenska förmågan att delta i dessa arbeten, stärks också den internationella freden och säkerheten för Sverige, EU och resten av världen menar regeringen.¹⁰⁶ Vederbörande anser därav, att det svenska försvaret bör dimensioneras för att anpassas till de krav som ställs för att bidra till internationell fred och säkerhet.¹⁰⁷ Här finns även diskursiva tecken på att regeringen främjar ett säkerhetsbegrepp som innefattar en breddning av mänskliga rättigheter, illustrerat via citatet: “Regeringen vill i detta sammanhang betona betydelsen av att genderperspektivet uppmärksammas i arbetet (...). Kvinnor har generellt sett en mycket utsatt

---

¹⁰³ Prop. 1999/2000:30, sid. 11.

¹⁰⁴ Prop. 2004/05:5, sid. 1.

¹⁰⁵ Prop. 2004/05:5, sid. 1.

¹⁰⁶ Prop. 2004/05:5, sid. 13.

¹⁰⁷ Prop. 2004/05:5, sid. 33-34.

situation i väpnade konflikter (...) uppmärksammas aspekt i det internationella krishanteringsarbetet.”¹⁰⁸

CDA ger utrymme för att tolka citatet som en relationell funktion, där syftet är att fokusera på maktstrukturens karaktär och dess förhållande till olika grupper i samhället. I det här fallet belyser regeringen vikten av kvinnors rättigheter och deras utsatta position vid konflikter. Regeringen påtalar att ett genderperspektiv därför bör inkluderas på samtliga nivåer i alla former av krishanteringsarbeten.¹⁰⁹ Regeringen anser dessutom att på flertalet politiska områden måste man öka sin medvetenhet kring hur man bör hantera hot, såldes bidrar man gemensamt till att värna om det svenska öppna och moderna samhället och således trygga den mänskliga säkerheten.¹¹⁰

Proposition 2008/09 *Ett användbart försvar* innehåller huvudsakligen försvarsmaktens nya personalförsörjningssystem¹¹¹, ett utökat civilt-militärt samarbete och solidaritetsförklaringen. Det innebär att regeringen ställer stort krav på ökat samarbete mellan civilsamhället och det militära försvaret trots påvisade nedskärningar av resurserna.¹¹²

”Försvarsmaktens soldatförsörjning – så länge försvarsberedskapen tillåter det (...), att tjänstgöringsplikten inte ska tillämpas när behov saknas samt att totalförsvarsplikten och mönstringen blir könsneutral om totalförsvarsplikten åter ska tillämpas.”¹¹³

Genom att låta den svenska värnplikten vila, innebär det från och med berörd period, att den nya personalförsörjningen helt bygger på frivillighet.¹¹⁴ Denna förändring är ytterligare ett steg i konvergensen inom den rådande nedskärningstrenden, då regeringens avsikt var att minska personalkostnaderna. Citatet sticker ut genom att hänvisa till att en könsneutral värnplikt skall råda om man i framtiden vill återropa totalförsvarsplikten. Den kritiska diskursen menar att genom en förändring i språkbruket förmedlar regeringen den uppåtgående gender-trenden genom sitt kommunikativa förmedlingssätt, där det i sig tolkas som en förändring i den politiska identiteten. I och med den nya personalförsörjningen och de

---

¹⁰⁸ Prop. 2004/05:5, sid. 74.

¹⁰⁹ Prop. 2004/05:5, sid. 74.

¹¹⁰ Prop. 2004/05:5, sid. 26.

¹¹¹ Regeringen syftar med begreppet ”personalförsörjning” på det svenska värnpliktssystemet.

¹¹² Se diagrammet, sid. 20.

¹¹³ Prop. 2008/09:140, sid. 7.

¹¹⁴ Prop. 2008/09:140, sid. 77.

förändrade systemet med större frivilligorganisationer, är regeringens vilja att öka den civil-militära samverkan. Regeringen menar att mänsklig säkerhet förutsätter samverkan mellan militära, fredsbyggande och utvecklingsrelaterade institutioner där fokus riktas mot humanitär hjälp, jämlikhet och diplomatiska lösningar.¹¹⁵

Mänsklig säkerhet betonas under denna period genom att addera genderfrågor i debatten och konsensualismen utgörs genom regeringens fortsatta intention om ett minimerat försvar med ett allt större internationellt ansvar. Regeringen är tydlig i sin proposition med att påtala vikten av det gemensamma säkerhetsarbetet, vilket syftar till att samverka med andra nationer för att Sverige på så sätt skall kunna hantera utmaningar och hot innan de når det egna territoriet.¹¹⁶ Min bedömning, ur ett kritiskt diskursperspektiv, är att förhoppningen från regeringens sida vilar till att det militära försvaret ska enskilt- och tillsammans med andra kunna försvara Sverige och således främja den egna säkerheten.¹¹⁷ Vidare för regeringens resonemang att Sveriges trygghet byggs på ett solidaristiskt tillvägagångssätt, gemensamt med andra länder, där de berörda länderna delar de gemensamma demokratiska värderingarna. Sveriges säkerhet stärks därigenom och genom gemensam krishantering kan en stabil trygghet grundas för nordisk, europeisk och global säkerhet.¹¹⁸

Den avslutande propositionens, *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016 – 2020*, inledande mening lyder;

*”Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats.”*¹¹⁹

Regeringen erkänner numera att den ryska utrikespolitiken och den ryska ledningen använder sig av sin militära förmåga för att uppnå sina politiska mål. Det huvudsakliga innehållet rör regeringens nya ställningstagande om, att den säkerhetspolitiska situationen kräver att, Sverige stärker sitt försvar.¹²⁰ I propositionen går det även att utläsa en diskursiv och språklig förändring gällande försvarsmaktens prioriteringar, det har införts en underrubrik i kapitel 3 *Politikens inriktning* som lyder *”särskilda prioriteringar”*. Prioriteringarna gäller försvarsmaktens förmåga att skydda särskilda intressen så som, en förstärkning av Gotland

---

¹¹⁵ Prop. 2008/09:140, sid. 12.

¹¹⁶ Prop. 2008/09:140, sid. 8.

¹¹⁷ Prop. 2008/09:140, sid. 8.

¹¹⁸ Prop. 2008/09:140, sid. 9.

¹¹⁹ Prop. 2014/15:109, sid. 1.

¹²⁰ Prop. 2014/15:109, sid. 52.

och en förnyad erinran om att upprätthålla ubåtsjaktförmågan.¹²¹ Den diskursiva bedömningen är att ovanstående prioriteringar har lyfts in i regeringens proposition efter incidenterna med de ryska överflygningarna över Öland och Gotland våren 2013 och ubåtsjakten i Stockholms skärgård hösten 2014. Nästa tydliga förändring i textstrukturen kan utläsas av regeringens avsnitt om NATO, hittills har den transatlantiska organisationen nämnts som en trygg samarbetspartner. I berörd proposition får NATO en tydligare ställning som försvararen av den europeiska säkerheten.

*”Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och integration samt för internationell krishantering.(...) Nato har gynnat säkerheten i Europa, inklusive för Sverige och vårt närområde.”*¹²²

Regeringen ämnar fördjupa partnerskapet med NATO och utveckla en politisk dialog kring säkerheten i vårt närområde. De diskursiva tecknen påvisar att, regeringen förutsätter att den solidariska säkerhetspolitiken och solidaritetsförklaringen, ska kunna verka för ett gemensamt försvar och gemensam trygghet. Utgångspunkten för detta bör således vara att utveckla, tillsammans med berörda nationer inom EU och NATO, de bilaterala och multilaterala samarbetena. Där målet är att skydda människors liv, skydda samhällsviktiga funktioner och värna om de grundläggande värderingarna i Sverige, Europa och i övriga världen.¹²³

---

¹²¹ Prop. 2014/15:109, sid. 14.

¹²² Prop. 2014/15:109, sid. 36.

¹²³ Prop. 2014/15:109, sid. 59-60.

5. Slutsats

Såsom jag har påvisat ovan är konvergensen inom den svenska politiken, ett normativt förekommande fenomen och nedskärningarna av det svenska försvaret är ett av huvudämnena. Konsensusdemokratin har föranlett en nästintill konstant nedskärning av det svenska försvaret och enligt ett kritiskt diskursperspektiv är min bedömning har det gjorts som ett strategiskt säkerhetspolitiskt beslut. Detta mot bakgrunden av viljan att värna om den mänskliga säkerheten och det gemensamma ansvaret för säkerhetspolitiken i Sverige, Europa och i vår omvärld. Det löper en rödtråd genom de studerade propositionerna, och faktum är att det finns ett par framträdande punkter som frekvent återkommer i samtliga försvarsbeslut. Punkterna kan således kopplas till, de politiskt eniga besluten om, den minskade budgeten för försvaret. Följande ämnen kan urskiljas;

- Den svenska neutralitetsprincipen, numera alliansfriheten
- Sveriges strategisk- och geopolitiska läge i Östersjön
- Det förändrade säkerhetspolitiska läget från maktblocken 1980-1990-tal till Balkan och Rysslands konventionella utveckling under åren 2008-2015
- Den ekonomiska situationen i Sverige
- Solidaritetsförklaringen

Genomgående i propositionerna argumenteras det flitigt om det strategisk- och geopolitiska läget Sverige besitter, följaktligen debatteras det gemensamma ansvaret för säkerheten bland våra grannar och NATO-allierade. En diskursiv analys av detta leder till att regeringen förmedlar en ideologisk uppfattning genom sin språkliga argumentation vilket resulterar i en önskan om ett fortsatt försvar, men ett försvar med en minskad budget. I propositionerna kan man utläsa tendensen genom att, textförfattarnas språkbruk frekvent återkommer till de ovannämnda punkterna. Först i propositionen för år 2000 kan man urskilja en tydlig distinktion från tidigare år. Vikten av internationella insatser och diplomatiska förhandlingar står nu på agendan och trots en ny infallsvinkel som argumenterar för ett internationellt försvar och ökat diplomatiskt ansvar, fortgår resonemanget kring ett reviderat försvar. Fokus riktas mot en gemensam säkerhet och ett gemensamt ansvar för säkerheten i Europa. Man förlitar sig därigenom på grannländernas militära styrkor och skydd vid ett potentiellt väpnat

angrepp, medan regeringen förbehåller sig rätten att åberopa alliansfriheten och den demokratiska viljan som ett skäl och argument i sig.

Den säkerhetspolitiska bedömning som gjordes under året 1999 beskrevs av regeringen som positiv, situationen i Sveriges närområde bedömdes som lugn och det trots mot vetskapen om att det rådde en osäkerhet angående den ryska utrikespolitiska utvecklingen.¹²⁴ På förekommen anledning ansåg regeringen att Sverige var i stort behov av att minska volymen av försvarsmaktens personal- och materiella status. Men trots det, bibehålla och fortsätta utvecklas mot ett militärt försvar som nu skulle fokusera på internationella insatser och uppgifter.¹²⁵ Förändringarna kom att innebära en frigörelse från det kalla kriget och regeringens avsikt var att bidra till den kollektiva säkerheten i Europa som i sin tur befrämjar mänsklig säkerhet. Totalförsvarsresurserna kom att anpassas för internationell krishantering och det var genom diplomatiska handlingar man ansåg sig bäst kunna främja mänsklig säkerhet.

Den svenskpolitiska uppfattningen om demokrati, identitet och frigörelse grundar sig på den samstämmiga uppfattningen om att militära medel, som enda maktfaktor, inte kan bringa trygghet och säkerhet för människor. Av de studerade propositionerna framkommer det att, de svenska politikerna, lägger stor vikt vid att verka som ett föregående exempel på hur demokratiska val och diplomatiska förhandlingar kan uppnå stabilitet och fred. Deras ambition är att det svenska försvaret skall kunna samverka med freds- och diplomatiska institutioner, för att på bästa sätt kunna bidra till mänsklig säkerhet i Sverige och i världen. Den samlade bedömningen angående den politiska synen på mänsklig säkerhet och hur den bäst kan uppnås, utgörs av den återkommande tanken om *gemensamhet*. Det som inledde den här uppsatsen och där analysen tar sin början, i Olof Palmes program för en gemensam nedrustning, där i ligger den politiska ambitionen om en säkerhetspolitik som inte kretsar kring nationers militära arsenaler. Den svenska politiska utvecklingen har, allt sedan dess gått i enlighet med tankarna och visionen, om en gemensam säkerhet och ett gemensamt ansvar för att trygga den mänskliga överlevnaden. Slutligen via den här kritiskt diskursiva analysen har fenomenet för konvergensen och de bakomliggande orsakerna kring de politiska besluten slutligen bekräftats.

---

¹²⁴ Prop. 1999/2000:30.

¹²⁵ Prop. 1999/2000:30, sid. 10.

6. Reflektion

Under arbetets gång fann jag ständigt ny infallsvinklar och arbetet hade utifrån det kunnat resultera i en oändligt mycket större uppsats. Problemområdet kretsade runt min egen oförståelse för regeringens beslut och den för mig obegripliga nedskärningen av försvaret. Studien har gett mig svar på många av mina frågetecken och genom att analysera regeringspropositionerna har det gett mig en personlig förståelse för politikernas framträdande syn på gemensam säkert. Där det tydligt framkommer att den politiska uppfattningen är att tillsammans kan vi skapa fred, gemensamt kan vi trygga mänsklig säkerhet och det börjar först vid en militär nedskärning då militära medel inte anses garanterar säkerhet. Dagens förutsättningar för svenska politiker att trygga den mänskliga säkerheten om ett hot riktas mot vårt samhälle kan ur försvars aspekter ses som svårhanterligt. Dagens försvar är kraftigt reducerat och Sverker Göransson, f.d. ÖB myntade det berömda uttrycket ”ett en-veckas försvar”, ett uttryck som definierar dagsläget för försvarsmaktens personal- och materiella status. Framtidens hot, oavsett om vi talar om terror, miljö- eller invasionshot, förutsätter att Sverige upprätthåller de statliga myndigheternas kompetens. Det är trots allt min uppfattning att våra statliga institutioner, som försvarsmakten och polisen, är det yttersta medlet för att verka för vår demokrati, för vår frihet och på så sätt trygga vår säkerhet.

7. Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

FOI-1577-SE

FOI-Memo-4939

Regeringens proposition 1981/82:102 *om säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling*

Försvarsutskottets betänkande 1981/82:18 *om säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82:100 och 102)*

Regeringens proposition 1982/83:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1983/84*

Regeringens proposition 1986/87:95 *Totalförsvarets fortsatta utveckling*

Regeringens proposition 1991/92:102 *Totalförsvarets utveckling till och med budgetåret 1996/97 samt anslag för budgetåret 1992/93*

Regeringens proposition 1995/96:12 *Totalförsvaret i förnyelse*

Regeringens proposition 1999/2000:30 *Det nya försvaret*

Regeringens proposition 2004/05:5 *Vårt framtida försvar*

Regeringens skrivelse 2004/05:42 *Återkallelse av del av prop.2004/05:5 Vårt framtida försvar*

Regeringens proposition 2008/09:140 *Ett användbart försvar*

Regeringens proposition 2014/15:109 *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*

Litteratur

Agrell Wilhelm *Fredens illusioner*, Atlantis, Stockholm, 2010

Baldwin David A. *The Concept of Security*, Review of International Studies, no. 23, sid. 5-26, 1997

Bergström Göran, Boréus Kristina *Textens Mening och Makt*, Studentlitteratur AB, Lund, 2012

Björkegren Hans, Nilsson Bertil *Gemensam Säkerhet – Ett Program för Nedrustning*, Tidens Förlag, Stockholm, 1982

Booth Ken *Critical Security Studies and World Politics*, Lynne Rienner, Boulder, 2005

Booth Ken *Theory of World Security*, Cambridge University Press, New York, 2007

- Browning Christopher S. McDonald Matt *The future of critical security studies: Ethics and the politics of securtiy*, European Journal of International Relations, vol. 19, no. 2, sid. 235-255, 2013
- Buzan Barry, Waever Ole, de Wilde Jaap *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, Inc. London, 1998
- Elder Neil, Thomas H. Alastair, Arter David *The Consensual Democracies? The Government and Politics of the Scandinavian States*, Billing & Sons Limited, Worcester, 1988
- Fairclough Norman, Fairclough Isabela *Political discourse analysis: a method for advanced students*, Routledge, Abingdon, 2012
- Howarth David *Discourse Analysis* i Marsh & Stoker (red.) *Theory and Methods in Political Science*, Macmillian Press, Basingstoke 1997
- Howarth David, Torfing Jacob *Discourse Theory in European Politics – Identity, Policy and Governance*, Palgrave Macmillian, Hampshire, 2005
- Krause Richard, Williams Michael C. *Critical Security Studies: Concepts and Cases*, UCL Press, London, 1997
- Lundquist Lennart *Det vetenskapliga studiet av politik*, Studentlitteratur AB, Lund, 1993
- McSweeney Bill *Security, Identity and Interests*, Cambridge University Press, New York, 1999
- Vaughan-Williams Nick *Critical Security Studies, An Introduction*, Routledge, New York, 2015
- Wibben Annick T.R. *Human Security: Toward an opening*, SAGE Publications, Vol. 39, nr. 4, sid. 455-462, 2008
- Wibben Annick T.R. *Feminist security studies: A narrative approach*, Routledge, London, 2011
- Wodak Ruth, Meyer Michael *Methods of Critical Discourse Ananlysis*, SAGE Publications Ltd, London, 2009
- Wyn Jones Richard *Security, Strategy, and Critical Theory*, Lynne Rienner, Boulder, 1999

Hemsidor

<http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/fred-sakerhet-och-nedrustning/> (Hämtad 2016-05-10)